

Коновець С.,
доктор педагогічних наук, професор,
академік Академії міжнародного
співробітництва з креативної педагогіки,
Інститут проблем виховання НАПН України
(м. Київ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Модернізація системи освіти в Україні має охоплювати всі її ланки та рівні. Тому, в контексті викликів сьогодення, особливо актуальним варто назвати креативний підхід до навчання, коли важливим є те, щоб більше уваги приділялося не обсягу інформації в набутих школярами і студентами знаннях, а тому як ці знання усвідомлюються, акумулюються та застосовуються. Тобто для підвищення якості освіти необхідно змістити акценти у навчальному процесі на користь розуміння й усвідомлення того, що вивчається. Таким чином, сьогодні однією з найактуальніших та важливих педагогічних проблем розвитку людини, котра навчається, виховується, формується, є значною мірою становлення творчої особистості, яка (за А. Маслоу) «спроможна посправжньому керувати майбутнім, ... лише така особистість може впевнено подивитись в обличчя новизні».

Саме тому, якісне вдосконалення нинішньої системи освіти вбачається можливим за умов, коли студенти і школярі зможуть бути цілком відкритими, наприклад, обговорювати новий матеріал й дискутувати, висуваючи нові, нестандартні й сміливі ідеї тощо. Тобто навчальний процес має бути цікавим, корисним і приємним як для педагогів, так і для тих, кого вони навчають. До того ж, багато ідей, задумів та знахідок, зроблених під час навчання, можуть успішно застосовуватися для удосконалення будь-якої іншої діяльності.

Ось чому на початку XXI століття, в умовах переходу людства до «знаннєвого суспільства» (В. Кремень), усе ширшого визнання та популярності в освітній практиці набуває «сократівський» підхід до навчання [2]. Його

особливістю є те, що наставник (педагог) з метою стимулювання критичного мислення учнів (студентів), задає проблемні запитання й заохочує до дискусій, котрі базуються на аналізі отриманої у навчальному процесі інформації. При цьому, висновки формуються здебільшого не на підставі знаходження відповідей, а, передусім, на основі власних міркувань. Заслужує на увагу і те, що Сократ вважав освіченою людиною таку, яка спроможна постійно протистояти складним життєвим обставинам за допомогою обмірковування шляхів їх подолання. Він надавав перевагу доброчесності людини, а не лише її знанням та інтелекту, виділяючи з-поміж найважливіших якостей освіченої особи: чесність, порядність, розсудливість й самоконтроль у радості, успіхах або невдачах.

Водночас, варто констатувати, що нині у всьому світі критично бракує високо кваліфікованих викладачів, котрі відповідають вимогам стрімкого темпу розвитку новітніх освітніх технологій та підходів. Більше того, понад чверть з практикуючих учителів не мають офіційної фахової підготовки з предметів, які вони викладають. А система «вузівської» та післядипломної педагогічної освіти рідко відходить від традиційних форм професійної підготовки (лекції, семінари, педпрактика), реально уникаючи розвиваючих, інтерактивних, дослідницьких засобів, котрі сприяють розвитку креативності особистості.

Для позитивної зміни зазначеної ситуації, потребують перегляду: фахова підготовка педагогічних кадрів; програмно-методичне забезпечення навчального процесу загалом та підготовки викладачів, студентів, учнів, зокрема; і, безумовно, зміцнення матеріальної підтримки цих процесів. Адже сучасні освітні системи нерідко ґрунтуються на незбалансованих навчальних планах та програмах з обмеженим введенням до їх змісту предметів гуманітарно-мистецького циклу. В той же час для гармонійного розвитку сучасного суспільства конче необхідно, щоб майбутні професіонали різних спеціальностей у процесі навчання мали необмежений доступ не лише до наукових, технологічних, математичних та лінгвістичних галузей, але й до суто гуманітарних, культурологічних та мистецьких. Це, відповідно, підтверджує

актуальність та перспективність дослідження проблеми творчого розвитку особистості, основною рисою якої власне є свобода вибору не лише у творчості, але й в усіх сферах життєдіяльності.

Актуальність проблеми творчого розвитку вчителів образотворчого мистецтва зумовлюється потребою сучасного суспільства у цілісних, творчих особистостях, спроможних до постійного вдосконалення професійної компетентності, усвідомленої самоактуалізації та творчої самореалізації.

З огляду на це, суттєвого перегляду потребує парадигма національної системи освіти, що все більшою мірою має базуватися не на набутті певного обсягу знань, умінь та навичок у галузі мистецтва, й, насамперед, на творчому розвитку особистості, культури її методологічного мислення, спроможності знаходити та оперативно використовувати необхідну інформацію у контексті професійної, в тому числі творчої діяльності.

Послідовним кроком у цьому напрямі стала розробка «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», в якій наголошується на безумовно необхідній зміні знанневої парадигми освіти на діяльнісно-розвивальну та обов'язковому переході від інформаційно-репродуктивного до особистісно-орієнтованого і творчо-спрямованого навчання [1].

Відповідно, у Законі України «Про освіту» і «Концепції професійно-художньої освіти» зазначається, що основна мета національної системи освіти полягає у забезпеченні можливостей для постійного духовно-творчого розвитку й удосконалення особистості, успішного професійного становлення та щонайповнішої реалізації інтелектуального, культурного і творчого потенціалу кожної людини.

У відповідь на такі виклики сьогодення особливого значення набувають питання осучаснення стратегії та оновлення змісту національної системи освіти загалом і такого її значущого сегменту як мистецька освіта, зокрема. Тому дедалі очевиднішою стає потреба у модернізації підготовки фахівців мистецького профілю і навіть, певною мірою, її диверсифікації з метою подолання дотепер існуючого функціонування формалізованих підходів у

межах вузького професіоналізму шляхом забезпечення особистісно-стимулюючої й творчо-актуалізуючої спрямованості даних процесів та трансформування змісту, форм, методів і структури фахової підготовки як майбутніх, так і практикуючих учителів образотворчого мистецтва.

Відтак, таке вдосконалення може успішно здійснюватися лише за умов урахування таких вихідних положень, як:

- необхідність у зміні підходів до розуміння людини та її духовних, етичних, інтелектуальних, естетичних потреб (або, спираючись на думку Е.Фромма, усвідомлення кожної окремої особи як «феномену космічного значення» з притаманним йому духовно-творчим потенціалом);

- реальне встановлення «Я-концепції» (усвідомлення кожним індивідом власної суб'єктної цінності, соціальної та культурної ідентифікації, життєвого і творчого самовизначення тощо);

- більш широке використання у педагогічній діяльності емоційних, інтелектуальних, творчих можливостей особистості кожного вчителя образотворчого мистецтва;

- систематизоване розширення світоглядного та культурологічного кругозору шляхом вивчення (як на пропедевтичному, так і на поглибленому рівні) різних видів мистецтва, що можуть успішно інтегруватися у навчально-виховному процесі освітнього закладу будь-якого рівня і типу);

- цілеспрямоване і послідовне формування естетичних потреб, оцінок, смаків особистості засобами образотворчого мистецтва, а також розвитку уяви, образного й асоціативного мислення;

- забезпечення творчого розвитку і вдосконалення художньо-професійної майстерності кожного учителя образотворчого мистецтва, що включає експериментування з новими ідеями, напрямками, підходами, матеріалами, техніками;

- активніше використання у навчально-виховному процесі педагогічного впливу різних видів мистецтва та впровадження креативних освітніх технологій, що активізують, передусім, творчий розвиток особистості;

- необхідність трансформування змісту, форм і методів фахової підготовки вчителів образотворчого мистецтва для забезпечення її креативної та особистісно-стимулюючої спрямованості.

Актуальність даної проблеми, її недостатня теоретико-методологічна і методична розробленість і потреба сучасних закладів освіти різного типу в компетентних, високо професійних, творчих учителях образотворчого мистецтва підтверджує доцільність перегляду існуючих теоретичних уявлень щодо необхідності оновлення змісту художньо-спрямованої освіти; концептуального обґрунтування, розробки і експериментальної перевірки ефективності та послідовного практичного впровадження системи методологічного й організаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

Тому вбачається ймовірним, що якість фахової підготовки вчителів образотворчого може суттєво підвищитися за умови реалізації науково обґрунтованої системи організаційно-методичного забезпечення їхнього творчого розвитку, що враховуватиме основні закономірності та особистісно-стимулюючі й творчо-активізуючі фактори даного процесу.

Тобто, творчий розвиток учителів образотворчого мистецтва може успішно здійснюватися шляхом використання відповідних методологічних підходів, які визначатимуть концептуальні засади і теоретичні основи педагогічного процесу як творчого, з обов'язковим урахуванням його закономірностей, особливостей та необхідних складових.

Водночас, ефективності творчого розвитку вчителів образотворчого мистецтва може сприяти обґрунтування принципів трансформації змісту, форм, методів, структури їхньої фахової підготовки та розробка відповідної моделі такого здійснення а також результативному впровадженню креативних освітніх технологій у навчально-виховний процес закладів вищої освіти, що зможе сприяти цілеспрямованій різноаспектній теоретичній та організаційно-методичній підготовці викладачів зазначеного фаху.

Таким чином, процес творчого розвитку вчителів образотворчого мистецтва об'єктивно потребує оновлення, модернізації, навіть, певною мірою, диверсифікації з метою подолання функціонування у фаховій підготовці формалізованих підходів у межах вузького професіоналізму. Настав час для трансформування змісту, форм, методів та структури професійної підготовки майбутніх і практикуючих учителів образотворчого мистецтва шляхом забезпечення її особистісно-стимулюючої та творчо-активізуючої спрямованості.

Список використаної літератури

1. Національної доктрини розвитку освіти. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2000. №2. С.9-22.
2. Кремень В.Г. Система освіти в Україні: сучасні тенденції і перспективи. *Професійна освіта: педагогіка і психологія* [за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Никало та ін.]. К., 2000.

Суласва Н.,

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету педагогічної і мистецької освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Соколов Д.,

доктор філософії,
директор КУ «Обласний центр народної творчості та
культурно-освітньої роботи Полтавської обласної ради»
(м. Полтава)

МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА ПОЛТАВЩИНИ У ПОСТАТЯХ ВИКЛАДАЧІВ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Російсько-українська війна стимулювала вітчизняну еліту до чергового употужнення розвідок, які б дозволили вкотре підкреслити українську ідентичність, тобто виокремити такі властивості й ознаки нашого народу, української особистості, культури, які б вирізняли нас з-поміж інших.